

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO
ĮSTATYMO NR. IX-110 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2456(3)

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Teikiamas patobulintas Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2456(3) iki šiol nepraranda savo aktualumo. Juo siūloma didinti maksimalaus kompensuojamojo darbo užmokesčio „lubas“ vaiko priežiūros išmokoms apskaičiuoti nuo dabar galiojančių 2 vidutinių darbo užmokesčių dydžio iki 2,5 vidutinių darbo užmokesčių dydžio. Tai būtų racionalu ir teisinga, nes sudarytų geresnes sąlygas šeimoms, neturinčioms galimybės derinti darbo ir vaiko auginimo gauti didesnę vaiko priežiūros išmoką.

Nuo 2024 m. liepos mėn. įsigaliojusiais Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymais didinamos minimalios motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros išmokos nuo 6 iki 8 BSI, taip pat sudaromos galimybės asmenims vaiko priežiūros atostogų metu dirbti ir gauti vaiko priežiūros išmoką, (gaunama vaiko priežiūros išmoka ir gaunamas darbo užmokestis negalės viršyti penkių vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių, galiojusių užpraeitą ketvirtį iki pajamų ir (ar) išmokų gavimo dienos, dydžio).

Asmenys, kurie uždirbdavo didesnius atlyginimus ir mokėjo didesnius mokesčius, apskaičiuojant maksimalų kompensuojamąjį darbo užmokestį lieka apriboti dviejų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių, galiojusių užpraeitą ketvirtį iki teisės gauti išmoką, dydžiu. O Įstatymo suteikta galimybė esant vaiko priežiūros atostogose dirbti, gali būti pritaikoma ne visais atvejais (galimai dėl darbo pobūdžio ar dėl vaiko sveikatos).

Pastebėtina, kad vidutinis darbo užmokestis kinta kas ketvirtį, minimalioji mėnesinė alga – kas metus, o kompensuojamasis uždarbis, pagal kurį paskirta vaiko priežiūros išmoka, yra paskaičiuojama vertinant už praeitą ketvirtį jo pajamų ir (ar) išmokų dydį teisės į išmoką gavimo dienai. Vadinamosios „išmokų lubos“ įneša nepasitenkinimą sąžiningai ir daug dirbusiems asmenims.

Vaiko priežiūros išmoka, jeigu apdraustasis pasirenka gauti šią išmoką, kol vaikui sueis 18 mėnesių, yra 60 procentų išmokos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Vaiko priežiūros išmoka, jeigu apdraustasis pasirenka gauti vaiko priežiūros išmoką, kol vaikui sueis 24 mėnesiai, šios išmokos dydis už laikotarpį iki vaikui sueis 12 mėnesių yra 45 procentai, o nuo 12 mėnesių iki vaikui sueis 24 mėnesiai – 30 procentų išmokos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Du mėnesius vaiko priežiūros išmokos dydis už neperleidžiamų dviejų mėnesių trukmės vaiko priežiūros laikotarpį yra 78 procentai išmokos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Maksimalus kompensuojamasis uždarbis vaiko priežiūros išmokoms apskaičiuoti negali viršyti dviejų šalies vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių, galiojusių už praeitą ketvirtį iki teisės gauti vaiko priežiūros išmoką atsiradimo dienos, dydžio.

Pagal pateiktus SODROS duomenis už 2023 metus visose rūšyse pajamos viršijo išlaidas. Palyginus su 2022 m. pajamos padidėjo 599,7 mln. Eur arba 15,8 proc: Ligos – 158 mln. eurų, Motinystės – 114 mln. eurų, Nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų – 7 mln. eurų. Kadangi pajamos didesnės už išlaidas, rezervinis fondas nuosekliai didėja 2024 metų pabaigoje planuojamas apie 3,076 mlrd. eurų.

Įstatymo projekto tikslas – didinti maksimalaus kompensuojamojo darbo užmokesčio „lubas“ vaiko priežiūros išmokoms apskaičiuoti nuo dabar galiojančių 2 vidutinių darbo užmokesčių dydžio iki 2,5 vidutinių darbo užmokesčių dydžio.

Atitinkamai būtų didinamas ir ligos, profesinės rehabilitacijos ir tėvystės išmokos dydis.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai – Seimo narė Rima Baškienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme 6 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad maksimalus kompensuojamasis uždarbis ligos, profesinės reabilitacijos, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokoms apskaičiuoti negali viršyti dviejų šalis vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių, galiojusių už praeitą ketvirtį iki nedarbingumo atsiradimo mėnesio, profesinės reabilitacijos programos pradžios mėnesio ar teisės gauti tėvystės ar vaiko priežiūros išmoką atsiradimo dienos, dydžio.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo projektu siūloma padidinti maksimalų kompensuojamą darbo užmokestį vaiko priežiūros išmokoms apskaičiuoti nuo 2 vidutinių darbo užmokesčio dydžių iki 2,5 vidutinių darbo užmokesčio dydžio, sudarant galimybę asmenims gauti didesnę vaiko priežiūros išmoką, neturint galimybės derinti vaiko auginimo su darbo santykiais, jei jų darbo užmokestis buvo didesnis iki teisės gauti vaiko priežiūros išmoką atsiradimo dienos.

Atitinkamai būtų didinamas ir ligos, profesinės reabilitacijos ir tėvystės išmokos dydis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus įstatymą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo įgyvendinimas verslo sąlygų ir jo plėtrai didelės neįtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Įstatymo projektą kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų keisti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Padidinus maksimalų kompensuojamą darbo užmokestį vaiko priežiūros išmokoms apskaičiuoti nuo 2 iki 2,5 vidutinių darbo užmokesčio dydžio 2025 metams reikėtų apie 8 mln. eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Motinstės išmoka, kompensuojamasis darbo užmokestis.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia

Seimo narė

Rima Baškienė